

**STATSVETENSKAPLIGA
INSTITUTIONEN**

CENTRUM FÖR EUROPAFORSKNING

MELLANMÄNSKLIG TILLIT

Det sociala kapitalets effekt på valdeltagande i
Europaparlamentsvalet 2014

Fanny Nilsson

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Europaprogrammet / Kandidatuppsats i Europakunskap EU1540
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2018
Handledare:	Linda Berg och Laura Lungu
Examinator:	
Rapport nr:	

Abstract

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Europaprogrammet / Kandidatuppsats i Europakunskap EU1540
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2018
Handledare:	Linda Berg och Laura Lungu
Examinator:	
Rapport nr:	
Antal ord:	8472
Nyckelord:	Valdeltagande, Europaparlamentsvalet, socioekonomiska förhållanden, socialt kapital, mellanmänsklig tillit.

Direct elections to the European Parliament have been held since 1979, but turnout rates have declined with each election. It is well established that socioeconomic factors play a part in individuals' decision to participate in elections, but what can be said about social capital and the specific aspect of interpersonal trust? The aim of this thesis is to study if a higher level of interpersonal trust can have an effect on voter turnout to the European Parliament election, and if so, if a higher level of interpersonal trust can compensate for a lower level of socioeconomic status and effect voter turnout. The data used comes from The National SOM-study 2014. The result show that a higher level of interpersonal trust indeed increases voter turnout. The study also comes to the conclusion that a higher level of interpersonal trust not can be said to compensate for lower levels of socioeconomic status, however, a higher level of interpersonal trust further increases the probability of individuals with stronger socioeconomic resources to participate in the election to the European Parliament.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte.....	2
1.2 Disposition.....	2
2. Teori och tidigare forskning.....	3
2.1 Socioekonomiska faktorer.....	4
2.2 Socialt kapital som begrepp och teori.....	5
2.3 Tillitsaspekten av socialt kapital.....	7
3. Frågeställningar och Hypotes.....	10
4. Metod och material.....	11
4.1 Linjär regressionsanalys.....	11
4.2 Material.....	11
4.2.1 Variabler.....	12
5. Resultat.....	17
Tabell 5.1.....	17
Tabell 5.2.....	19
Tabell 5.3.....	20
Tabell 5.4.....	22
6. Slutsats och avslutande diskussion.....	25
Referenslista.....	27
Bilagor.....	29

1. Inledning

I Europaparlamentsvalet 2014 röstade 42,6 % av Europas röstberättigade befolkning vilket inte kan ses som en speciellt hög siffra generellt sett och inte heller i jämförelse med deltagandet i medlemsländernas nationella val. Sverige presenterar där emot väljarsiffror som går emot strömmen då Sveriges valdeltagande var relativt högt i jämförelse med andra medlemsländer. 51 % av de röstberättigade medborgarna i Sverige röstade i Europaparlamentsvalet 2014, en siffra som dock är avsevärt mycket lägre än för det nationella riksdagsvalet där 85,8 % av de röstberättigade svenskarna röstade år 2014 (European Parliament 2014; SCB 2015).

Frågan många forskare har ställt sig är varför deltagarnivåerna till val ser ut som de gör, och något som de allra flesta är överens om är de socioekonomiska förhållandenas betydelse för individers benägenhet att rösta. Ekonomiskt kapital, position på arbetsmarknaden och graden av utbildning är avgörande faktorer för valdeltagande. Ju högre utbildning en individ har, som där med också leder till en högre position på arbetsmarknaden och en högre inkomst, desto större är chansen att denna person deltar i val (ex Blais, 2007; Brady, Verba, & Scholzman, 1995). Vad som inte undersökts i samma utsträckning är det sociala kapitalets effekt på valdeltagande. Socialt kapital kan definieras på olika sätt, men syftar generellt sett till en individs sociala nätverk och meningsfulla kontakter på individ- och gruppnivå (Castiglione, Deth, & Wolleb, 2008; Teney & Hanquinet, 2012).

Socialt kapital kan användas för att belysa olika aspekter av sociala relationer. Denna studie kommer att bidra till den redan befintliga forskningen rörande valdeltagande genom att, med Sverige som fall på grund av det höga valdeltagandet, studera en specifik aspekt av socialt kapital, nämligen tillitsaspekten. Tillitsaspekten av det sociala kapitalet syftar till den tillit individer utvecklar till varandra genom att ingå i sociala grupper (Putnam, 1995). Effekten på valdeltagande av socialt kapital och att som individ känna tillit gentemot andra människor är inte ett väl utforskat område, framför allt inte i jämförelse med de socioekonomiska förhållandenas betydelse. Denna studie kommer att undersöka tillitsaspekten av socialt kapital, och dess effekt på valdeltagande och hoppas därmed kunna ge en ytterligare nyanserad bild av valdeltagandets orsaker. Detta genom att undersöka om graden av tillit individer känner gentemot varandra som en effekt av socialt kapital kan ha en positiv effekt

på valdeltagande, och vidare, om en högre grad av tillit kan påverka valdeltagande positivt på det sätt att tillit kan väga upp för sämre socioekonomiska förutsättningar.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka tillitsaspekten av individers sociala kapital för att se om det finns ett samband mellan en högre grad av mellanmänsklig tillit och en högre grad av valdeltagande. Dessutom är ett delsyfte att undersöka i fall mellanmänsklig tillit kan påverka valdeltagande positivt på de sätt att de kan väga upp för en lägre nivå av socioekonomiska förhållanden. Med Sverige som fall, då en i jämförelse med övriga EU stor andel av befolkningen deltagit i valet till Europaparlamentet 2014 (European Parliament 2014), syftar denna studie till att med hjälp av teorier rörande socialt kapital och tillit ytterligare nyansera bilden av valdeltagandets olika orsaker

1.2 Disposition

Uppsatsen kommer i kommande kapitel att redogöra för tidigare forskning och presentera de teorier och resonemang rörande socioekonomiska förhållanden och socialt kapital som tidigare använts för att förklara valdeltagande. Sedan följer en kort sammanfattning som mynnar ut i en presentation av mina ställda hypoteser. Efter det följer metodkapitlet där jag redogör för mitt val av analysmetod samt presenterar mina utvalda variabler. Slutligen presenteras resultatet som följs av min tolkning av resultatet vilket mynnar ut i en diskussion av mina slutsatser samt förslag till vidare forskning på ämnet.

2. Teori och tidigare forskning

Tidigare forskning rörande politiskt engagemang och valdeltagande visar att socioekonomiska faktorer så som inkomst, arbete och utbildning spelar roll för medborgares politiska engagemang och för deras benägenhet att delta i val. Även individers sociala kapital, så som känslan av grupptillhörighet, har visat sig spela en roll vid valdeltagande. Valdeltagande i kombination med främst socioekonomiska faktorer, men också delvis socialt kapital är ett väl utforskat område och de flesta forskare är överens om att ju högre inkomst, högre utbildning och bättre arbete en individ har, desto större är sannolikheten att hen deltar i val (Brady m.fl., 1995; Miller, Gurin, Gurin, & Malanchuk, 1981). Även faktorer så som kön och framförallt ålder har en betydande effekt på valdeltagande då medelålders medborgare och medborgare ur den äldre generationen röstar i större utsträckning än vad unga medborgare gör. Män har en tendens att rösta i lite större utsträckning än kvinnor, men bara i de äldre generationerna. Bland yngre individer är skillnaden mindre märkbar (Bhatti & Hansen, 2012).

Det finns dock studier som fokuserar mer på kontextuella faktorer för att förklara valdeltagande. Exempelvis den mycket uppmärksammade första studien som presenterades efter det allra första allmänna valet till Europaparlamentet år 1979 och som lyfter ”second order election” modellen som den mest framträdande teorin rörande deltagande i Europaparlamentsvalet. Modellen förklarar det lägre valdeltagandet i Europaparlamentsvalen i jämförelse med de nationella valen genom att belysa att Europaparlamentsvalet inte har någon direkt påverkan på den styrande makten i det enskilda landet. Utbildning, sjukvård, skatter etc. berörs inte direkt av resultatet i valet till Europaparlamentet vilket gör att färre medborgare väljer att delta i valet då det är mindre som står på spel (Reif & Schmitt, 1980). Modellen anses vara relevant även idag och har därför diskuterats och testats av andra forskare sedan dess (Hix & Marsh, 2011; Schäfer & Debus, 2018).

Valdeltagande kan studeras utifrån en rad olika perspektiv, och med det sagt kommer denna studie att fokusera på individers socioekonomiska förhållanden och sociala kapital i ett försök att ge en djupare förståelse för individers orsaker och förutsättningar att delta i val.

2.1 Socioekonomiska faktorer

En tongivande studie gjord av Brady, Verba & Schlozman (1995) som berör socioekonomiska förhållandens effekt på valdeltagande visar att ett intresse för politik är en viktig faktor som får individer att rösta, men att socioekonomiska resurser så som pengar, färdigheter och utbildning kommer före det politiska intresset i tid. En individ har med sig eller skaffar sig resurser från barndomshemmet, skolan, karriären och genom att vara medlem i ickepolitiska organisationer. Olika typer av resurser påverkar sedan olika typer av politiskt beteende. De sociala färdigheter som främjar röstning utvecklas dels under barndomen men framförallt inom de institutioner, exempelvis universitet eller ickepolitiska gruppsammanhang, som individer ingår i som vuxen. Det politiska intresset som främjar valdeltagande är något som delvis väcks i samband med utbildning i skolan (Brady m.fl., 1995).

Sunshine Hillygus (2005) applicerar tre hypoteser på utbildning och dess betydelse för valdeltagande för att testa exakt hur sambandet mellan utbildning och politiskt engagemang ser ut. Dessa är Civic education hypothesis, social network hypothesis och meritocracy hypothesis. Civic education hypothesis förklarar valdeltagande genom att påstå att utbildning utvecklar de nödvändiga kompetenserna som behövs för att bli politiskt engagerad samtidigt som det ger kunskapen som krävs för att förstå och acceptera den demokratiska processen och dess principer. Social network hypothesis ser på utbildning som ett sätt att sortera medborgare in i olika sociala positioner. Så länge politikens maktcentrum består av ett begränsat antal platser och så länge utbildning spelar stor roll för en medborgares position i det sociala nätverket kommer det att finnas en ojämlikhet i valdeltagandet. Meritocracy hypothesis vänder på resonemanget. Den menar inte att utbildning inte spelar roll för politiskt engagemang men påstår att intelligens och kompetens är avgörande för vilka som väljer att utbilda sig och inte tvärt om. I studien framkommer det att alla teorier till viss del spelar roll, men att det är utbildningens kunskapsspridande och kompetensutvecklande roll som väger tyngst (Sunshine Hillygus, 2005).

Ekonomiska resurser och yrkesposition är ytterligare komponenter av socioekonomisk status. Det är också känt att det är de individer med välbetalda högstatusjobb som i regel har mest ekonomiska resurser. Studier har visat att hushållsinkomst och yrkesfärdigheter precis som

utbildning, har en positiv effekt på individers politiska aktivitet och valdeltagande (ex Brady m.fl., 1995). En högre utbildning kan dock ses som en förutsättning för att nå ett högre kvalificerat och därmed mer välbetalt yrke vilket gör att utbildningens betydelse för valdeltagande kan anses väga extra tungt. Utbildningens betydelse styrks också av Blais (2007) studie då den visar att en person med mindre ekonomiska medel men med en högre utbildning är mer benägen att rösta än en individ med lägre utbildning och mer ekonomiska medel (Blais, 2007).

Som beskrivet ovan är de socioekonomiska faktorernas, och då främst utbildningens, effekt på valdeltagande väl utforskad. Det som ska undersökas i denna studie är om graden av tillit individer känner gentemot andra människor också har en påverkan på valdeltagande, om individer med en större grad av tillit i större utsträckning deltar i val. Ett vidare syfte med denna studie är att se om de socioekonomiska faktorernas påverkan på valdeltagande kan tillskrivas mindre betydelse om individen istället känner en högre grad av mellanmännisklig tillit.

2.2 Socialt kapital som begrepp och teori

Som koncept representerar socialt kapital de investeringar individer gör i olika typer av resurser av värde i ett samhälle. Som teori beskriver det den process där kapital fångas upp och reproduceras för att skapa fördelar för enskilda individer (Lin, 2008). James Coleman och Pierre Bourdieu var de två sociologer, oberoende av varandra, som under åttiotalet först började hantera begreppet systematiskt. Båda var speciellt intresserade av områden rörande utbildning och definierade socialt kapital som ett sätt att systematisera effekterna av sociala relationer (Castiglione m.fl., 2008). Trots sina likheter utvecklade Bourdieu och Coleman olika teorier av socialt kapital med olika syften i åtanke. Colemans främsta mål var att skapa ett ramverk för hans idé rörande individers sociala relationer och den sociala struktur de existerar inom. Strukturer som med hjälp av de sociala relationerna fungerar som en resurs för individerna att utnyttja. Bourdieu såg också på socialt kapital som de resurser som uppstår när en individ tillhör en grupp, men han försökte till skillnad från Coleman utforma en teori rörande social reproduktion. En teori som tar hänsyn till både de materiella och symboliska resurser som individer och grupper använder sig av för att reproducera maktrelationer och

livsvillkor. Enligt Bourdieu är socialt, kulturellt och ekonomiskt kapital de huvudsakliga sätt individer kan skaffa sig försprång på och ge dem resurser som hjälper dem att excellera i samhället. På olika sätt beror alla tre på den förmåga grupper, klasser och familjer har att förflytta resurser från generation till generation (Castiglione m.fl., 2008).

Begreppet socialt kapital har utvecklats sedan Coleman och Bourdieu och används nu inom flera olika forskningsdiscipliner. Socialt kapital används och operationaliseras dock på olika sätt beroende på vilken forskningsdisciplin det nyttjas i (Stolle, 2007). Statsvetare har en tendens att se socialt kapital som ett kollektivt koncept som påverkar demokratin, social sammanhållning och samhällsinstitutionernas framgång. Fokuset ligger inte på relationen mellan specifika individer utan på en större fördelning av värderingar och normer rörande samarbete och attityder som tillsammans skapar det sociala kapitalet i en stad eller region. Sociologer lägger istället en större vikt vid just relationerna individer emellan. De lyfter föräldrars betydelse för barns framgång i skolan och vikten av att ha ett utbrett nätverk för att lyckas bra på arbetsmarknaden. De menar att medlemskap i olika typer av organisationer och gruppsammanhang inte bara tränar den sociala kompetensen utan också är en viktig faktor som är kopplad till politiskt engagemang och mobilisering (Stolle, 2007).

Att tillhöra en grupp och känna grupptillhörighet är för enskilda individer en typ av socialt kapital. Tidigare forskning gjord av Miller m.fl., (1981) och Teney & Hanquinet (2012) visar att socialt kapital i form av de kontakter och nätverk individer skaffar sig i meningsfulla gruppsammanhang bidrar till att individer tar sig för specifika positiva handlingar. I detta fallet ökar socialt kapital kapaciteten för politiskt engagemang och därmed också troligheten att individer är politiskt aktiva (Miller m.fl., 1981; Teney & Hanquinet, 2012). Teney & Hanequinet´s (2012) studie visar att olika aspekter av socialt kapital påverkar olika aspekter av politisk aktivitet. De pekar också på socioekonomiska förhållandens betydelse då det främst är resursstarka individer som är politiskt aktiva. Studien visar att det främst är personer med hög socioekonomisk status som dessutom har stor spridning på sitt sociala kapital som deltar i olika former av parlamentariskt politiska sammanhang, som är medlemmar i organisationer och som är väl införstådda i politiska frågor och system.

Socialt kapital kan dock ta olika former och är inte förbehållet individer med en stor mängd övriga resurser, då studien även visar att den grupp som också i hög utsträckning var politiskt aktiv bestod av personer med lägre socioekonomisk status, ofta med invandrabakgrund och med liten spridning på sitt sociala kapital. Dessa personer samlade sitt sociala kapital främst från sociala gruppssammanhang rörande deras religion (Teney & Hanquinet, 2012). Miller m.fl., (1981) lyfter teorin group consciousness för att teoretisera grupptillhörighetens påverkan på valdeltagande. De påvisar att individer som känner stark tillhörighet till en specifik grupp har en högre benägenhet att delta i val. Olika typer av grupptillhörighet påverkar valdeltagande på olika sätt. Den typ som främst höjer valdeltagandet är den typ där en grupp befinner sig längre ner i hierarkin än en annan grupp och som ser denna ojämna fördelning som ett resultat av samhällsliga barriärer (Miller m.fl., 1981).

2.3 Tillitsaspekten av socialt kapital

Som nämnt ovan används begreppet socialt kapital på olika sätt i olika forskningsdiscipliner och för att förklara olika typer av politiskt engagemang. Där med spelar det roll hur begreppet socialt kapital operationaliseras och vilken mening det tillskrivs i en studie eftersom definitionen kommer att ha betydelse för studiens resultat. Nedan följer en kort beskrivning av olika vedertagna definitioner av begreppet samt en förklaring av tillitsaspekten av socialt kapital vilket är hur begreppet kommer att operationaliseras i just denna studie.

Socialt kapital kan definieras som de lager av resurser en individ innehar och införskaffar sig genom att ingå i relationer med andra individer eller tillhöra en viss grupp i samhället. Socialt kapital kan därför syfta till både de resurser som finns tillgängliga för den enskilda individen och till de resurser som finns innefattade i den sociala strukturen i samhället (Esser, 2008). Den relationella aspekten av socialt kapital kan också refereras till som nätverksbaserade sociala resurser. Den nätverksbaserade förståelsen av socialt kapital adresserar bland annat frågor rörande hur socialt kapital relaterar till olika typer av sociala relationer och hur socialt kapital påverkar strukturer för olika typer av engagemang (Lin, 2008). Detta relaterar till studien gjord av Teney & Hanquinet (2012) som visar hur olika grad av socioekonomiska faktorer tillsammans med olika typer av socialt kapital påverkar individer att engagera sig i

olika typer av politiska aktiviteter (Teney & Hanquinet, 2012). Den återkommande sociala interaktionen individer emellan inom de nätverk de ingår i kan ses som nyckeln till utvecklandet av, och stabiliteten hos de sociala samarbeten individer kan dra nytta av (Ahn & Ostrom, 2008).

Statsvetaren Robert Putnams (1995) definition av socialt kapital är den som är av mest intresse för denna studie. Putnam (1995) definierar socialt kapital som de nätverk och sociala organisationer individer tillhör, men utvecklar begreppet ytterligare genom att också inkludera de normer de följer och den tillit individer känner till andra individer. En tillit som möjliggör koordination och samarbete individer emellan för gemensam vinning. Just tillitsaspekten av det sociala kapitalet och dess samband med valdeltagande är vad denna studie ämnar undersöka. Putnam (1995) menar att tillit individer emellan relaterar till gruppstillhörighet på så sätt att graden av tillit individer känner gentemot andra ökar tillsammans med graden av samhörighet de känner till de grupper de är en del av. Tillitsfulla personer tenderar att oftare ingå i fördelaktiga relationer samt vara mer socialt aktiva, toleranta och engagerade (Putnam, 1995).

Tillit som en aspekt av socialt kapital innebär inte bara de resurser och fördelar en individ kan få tillgång till genom att känna pålitliga individer utan förutsätter också att individen själv är pålitlig. Förutom att känna andra individer blir just vinnandet av deras tillit avgörande för att kunna ta del av de resurser just den individen kontrollerar. Endast genom tillit och en känsla av skyldighet gentemot varandra blir relationer individer emellan en stabil form av tillgångar som kan klassas som en form av kapital. Relationer utan tillit ses som ostabila och oförutsägbara (Esser, 2008).

Eric Uslaner (2008) som också han har studerat tillitsaspekten av socialt kapital lyfter fram en tillit av moralisk karaktär som kännetecknas av en positiv bild av andra individers avsikter. Att individer har en öppen attityd gentemot andra, en tillit till främlingar är en viktig komponent i välfungerande samhällen både på sociala, men också ekonomiska och politiska nivåer (Uslaner, 2008). Detta resonemang berörs också av Putnam (1995) då han menar att tilliten är viktig för graden av samhällsengagemang individer känner. Att individer känner tillit gentemot varandra är en förutsättning för att skapa stabila demokratiska system eftersom tilliten är viktig för acceptansen av demokratiska regler. Exempelvis när oppositionen tar över makten efter ett val (Putnam, 1995).

Detta faktum legitimerar ytterligare valet av Sverige som land att studera. Förutom det jämförelsevis höga deltagandet i Europaparlamentsvalet är Sverige också en etablerad stabil demokrati. Enligt Putnams (1995) teori rörande tillit och dess betydelse för demokratiska systems framgång borde Sveriges befolkning känna en viss nivå av tillit gentemot varandra. En tillit som går att mäta och relatera till valdeltagande vilket är avgörande för studiens möjlighet att genomföras.

3. Frågeställningar och Hypotes

Tidigare studier som berör valdeltagande och politiskt engagemang är överens om att socioekonomiska förhållanden så som inkomst, arbete och framförallt utbildning spelar roll för medborgares benägenhet att rösta i val (Blais, 2007; Brady m.fl., 1995; Gallego, 2007; Sunshine Hillygus, 2005). Vad som dock också framkommit från andra studier (ex Putnam, 1995; Teney & Hanquinet, 2012) är den betydelse socialt kapital har för politiskt engagemang och på vilka olika sätt socialt kapital kan operationaliseras (Putnam, 1995; Stolle, 2007).

Denna studie ska utgå från tillitsaspekten av socialt kapital för att undersöka valdeltagande till Europaparlamentsvalet. Tillit är en effekt av socialt kapital som enligt Putnam (1995) är viktig på flera nivåer. Tilliten gör det möjligt för individer att ingå i sociala sammanhang, det gynnar graden av samhällsengagemang individer känner och är betydande för att skapa och upprätthålla fungerande demokratiska system. Tillit som en effekt av socialt kapital och den påverkan den har, inte bara på graden av samhällsengagemang i stort, utan på just valdeltagande är inte ett väl utforskat område och är därför det som denna studie ämnar undersöka - den mellanmännsliga tillitens effekt på valdeltagande. Utifrån den tidigare forskningen presenterad har följande forskningsfrågor formulerats: Hur ser sambandet ut mellan graden av tillit en individ känner gentemot andra människor och dess benägenhet att delta i Europaparlamentsvalet? Samt, i vilken utsträckning spelar i så fall tilliten roll i jämförelse med de socioekonomiska faktorerna?

Utifrån den tidigare forskningen presenterad ovan ställer jag följande hypoteser:

H1: Individer med hög grad av mellanmännslig tillit är mer benägna att rösta i Europaparlamentsvalet än individer med låg grad av mellanmännsligtillit.

H2: Individer med lägre socioekonomiska förutsättningar är mer benägna att delta i Europaparlamentsvalet om de känner en högre grad av mellanmännslig tillit, än om de inte gör det.

4. Metod och material

4.1 Linjär regressionsanalys

Målet med denna studie var att med hjälp av en stor mängd data hitta generaliserbara mönster gällande den specifika aspekten tillit av socialt kapital och dess påverkan på valdeltagande.

Därför var det passande att använda en form av statistisk analys för att testa hypoteserna. En linjär regressionsanalys är metoden som använts trots att ämnet som undersökts är deltagande vilket är en dikotom variabel där respondenterna antingen deltog i valet eller inte.

Traditionellt sett används en logistisk regressionsanalys när den beroende variabeln är dikotom (De Vaus, s.331, 2014). En tradition som nu lättat och givit plats till linjära regressionsanalyser även i fall där den beroende variabeln är dikotom då resultatet är något enklare att tolka i linjära analyser i jämförelse med logistiska.

Förhoppningen var att efter denna studie kunna dra slutsatser kring hela populationens röstningsmönster och inte bara kring de individer som ingått i materialet. Med hjälp av en linjär regressionsanalys som mäter styrkan i sambanden mellan den beroende och de oberoende variablerna blir det möjligt då urvalet är slumpmässigt utvalt och tillräckligt stort för att göra det möjligt att applicera resultaten på en större grupp individer än den som deltog i studien. Till skillnad från en kvalitativ metod når inte en kvantitativ analys lika djupt och kan inte säga något om enskilda individers specifika förutsättningar och motivationer, men om signifikanta resultat framkommer kan dessa med större säkerhet säga något om hela populationen på ett sätt som inte är möjligt med resultat från en kvalitativ studie.

4.2 Material

Hypoteserna har testats med hjälp av data från Den nationella SOM-undersökningen 2014 då den innehöll de variabler rörande valdeltagande, socioekonomiska förhållanden och tillit jag behövde för att utföra min studie. SOM-institutet vid Göteborgs universitet skickar sedan 1986 ut en nationell frågeundersökning vars syfte är att kartlägga den svenska allmänhetens vanor och attityder gällande samhälle, opinion och medier. Den nationella SOM-undersökningen från 2014 är den senast tillgängliga av dessa undersökningar som innehåller variabeln rörande mellanmänsklig tillit och som dessutom utfördes endast några månader

efter det senaste valet till Europaparlamentet 2014. Undersökningen genomfördes mellan den 24 september 2014 och den 2 februari 2015 primärt med hjälp av en enkätundersökning där enkäterna postades till ett obundet slumpmässigt urval av Sveriges befolkningen. Sedan 2012 finns dock möjligheten att svara på enkäten digitalt. Urvalsramen utgjordes av både svenska och utländska medborgare mellan 16-85 år boende i Sverige. Undersökning år 2014 utgjordes av fyra delundersökningar med sammanlagt 13 600 personer. De fyra undersökningarna delade i sin tur upp urvalet i fyra stycken delurval om 3 400 personer. Ett stort antal frågor ingick i två eller fler delundersökningar och kan därför analyseras med dubbel, trippel eller fyrdubbel urvalsstorlek. I min studiens fall ingår samtliga variabler i två delundersökningar och har därför en urvalsstorlek på över 6 000 personer. Svarsfrekvensen för den nationella SOM-undersökningen 2014 var 54 %. Det är känt genom tidigare SOM-undersökningar att kvinnor svarar på undersökningen i större utsträckning än män och så var också fallet i 2014 års undersökning. Av de kvinnor som mottog enkäten svarade 56 % i jämförelse med 51 % av de män som mottog enkäten. Även ålder spelar in då äldre personer i större utsträckning svarar på undersökningen än vad yngre personer gör (SOM-institutet, 2016).

4.2.1 Variabler

Beroende variabel

Den beroende variabeln i detta fall var deltagande i Europaparlamentsvalet 2014 och operationaliseras i enkäten med frågan *”röstade du i valen 2014 och i så fall på vilket parti?”* där valen till Europaparlamentet, riksdag, landsting/region och kommun var inkluderade som svarsalternativ. I denna studie är det deltagande i Europaparlamentsvalet som undersöks. För de respondenter som inte deltog i valet fanns svarsalternativet *”Röstade ej”*. De respondenter som där emot deltog i valet svarade genom att kryssa i vilket parti hen röstade på vilket gav den svarande 12 olika svarsalternativ att välja på. *Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Folkpartiet, Moderaterna, Centerpartiet, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna, Feministiskt initiativ, Piratpartiet, annat parti* och *röstade blankt* fanns listade som svarsalternativ. På grund av detta har variabeln kodats om till en dikotom variabel där *samtliga partier, röstade blankt* och *annat parti*, svarsalternativ 1-12 har kodats om till *”deltog”* för att göra datamängden mer hanterbar. Svarsalternativet *Var ej röstberättigad, röstade ej* och *ej svar på del av fråga* är kodad som *”deltog ej”*. Detta på grund av att en oproportionerligt stor mängd respondenter svarat att de *ej var röstberättigade* i jämförelse

med hur många som också svarat att de är svenska medborgare. *Ej svar på del av fråga* är också kodad som *"deltog ej"* då frågan är utformad på ett sätt som gör det möjligt för respondenter att indikera att de inte deltog genom att låta bli att kryssa i en hel kolumn under respektive val istället för att kryssa i *"röstade ej"*. Enkäter med flera svar markerade eller där hela frågan lämnats obesvarad är kodade som missing.

Frågan med dess svarsalternativ var inte optimal då den var ställd på ett sådant sätt att det var lätt för respondenten att missförstå och där med svara på ett felaktigt sätt. Jag behövde dock lösa detta problem på bästa möjliga sätt eftersom enkäten också innehöll den viktiga frågan om tillit som behövdes för att genomföra denna studie. Om jag behållit svarsalternativen som de var och endast räknat de som indikerat ett ickedeltagande genom att kryssa i alternativet *"deltog ej"* eller ett deltagande genom att kryssa i alternativ 1 till och med 12 som giltiga svar hade jag fått en datamängd där 61,8% av respondenterna angett att de deltog i valet medan endast 3,3 % angett att de inte gjorde det. Dessa siffror är snedvridna och återspeglar inte hur det ser ut i verkligheten. Med omkodningen beskriven ovan blir siffrorna istället 67,3% som angett att de deltagit och 32,7 % som angett att de inte gjorde det. Dessa siffror ligger heller inte helt i linje med hur det vanligtvis ser ut i verkligheten, men det är inte ovanligt att enkäter där respondenterna får fylla i sitt eventuella deltagande överskattar deltagandet något (Bhatti, Hansen, & Wass, 2012). Dessa siffror var dock mer verklighetsförankrade än vad siffrorna från den ursprungliga kodningen var vilket gjorde det möjligt att genomföra undersökningen trots att frågan lämnade en del att önska. Studiens syfte var inte att undersöka den exakta deltagarfrekvensen hos respondenterna, utan att se om graden av tillit har en påverkan på individers benägenhet att delta i Europaparlamentsvalet. Detta går att genomföra trots att siffrorna rörande valdeltagande inte stämmer exakt med hur det faktiskt såg ut.

Oberoende variabler

Tidigare forskning har visat att tillit som en effekt av individers sociala kapital spelar roll för deras benägenhet att utföra positiva handlingar samt för stabiliteten hos demokratiska system (ex Putnam, 1995). Tillitsvariabeln är av extra stor vikt i denna studie då det är tillitens effekt på valdeltagande som undersöks. Variabeln operationaliseras i enkäten med frågan: *"Enligt din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet?"* Där respondenten ombads placera sig själv på en skala mellan 0-10 där 0 kodas som *"det går inte att lita på människor i allmänhet"* och 10 kodas som *"det går att lita på människor i*

allmänhet". Medelvärde ligger på 6,61 vilket visar att respondenterna tenderar att anse att det går att lita på andra människor i allmänhet. Flest respondenter, sammanlagt 45,9 %, har placerat sig på tillitsnivå 7 och 8. För denna studies syfte var de mest intressant att göra en skillnad mellan individer som har en låg grad av tillit och de som har en hög grad av tillit då det var höglitarnas valdeltagande som var av intresse för studien. Majoriteten av respondenterna har placerat sig inom nivå 4-7, därför har variabeln kodats till tre kategorier, *låg tillit*, *medel tillit* och *hög tillit* där svarsalternativ 0-3 innefattas av *låg tillit*, 4-7 av *medel tillit* och 8-10 av *hög tillit*. På det sättet fångar variabeln de respondenter som befinner sig i de båda ytterkanterna av spektrumet.

Som tidigare nämnts påverkar yrkesposition, ekonomiskt kapital och utbildning graden av valdeltagande. Dessa tre socioekonomiska faktorer är kopplade till varandra där utbildningen har visat störst effekt på valdeltagande samt spelar en avgörande roll på yrkesposition och inkomst (ex Brady m.fl., 1995).

Utbildning operationaliseras i enkäten med frågan: "*Vilken skolutbildning har du? Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera den du genomgår för närvarande*". Respondenten valde sedan mellan följande åtta svarsalternativ: *ej fullgjort grundskola (eller motsvarande obligatorisk skola)*., *grundskola (eller motsvarande obligatorisk skola)*., *studier vid gymnasium, folkhögskola (eller motsvarande)*., *examen från gymnasium, folkhögskola (eller motsvarande)*., *eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet*., *studier vid högskola/universitet*., *examen från högskola/universitet* och *studier vid/examen från forskarutbildning*. Även här är det mest intressant för studiens syfte att skilja på individer med låg och hög utbildning. Variabeln är därför kodad i fyra kategorier i linje med SSYK96:s (standard för svensk yrkesklassificering) kvalifikationsnivåer (SCB, u.å.), där kategorin låg utbildning innefattar *ej fullgjort grundskola (eller motsvarande obligatorisk skola)* och *grundskola (eller motsvarande obligatorisk skola)*. Medellåg utbildning innefattar *studier vid gymnasium, folkhögskola (eller motsvarande)* och *examen från gymnasium, folkhögskola (eller motsvarande)*. Medelhög utbildning innefattar *eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet* och *studier vid högskola/universitet*. Hög utbildning innefattar *examen från högskola/universitet* och *studier vid/examen från forskarutbildning*.

Yrkesposition operationaliserades i enkäten på följande vis: "*Vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde du till?*" där respondenten fick välja mellan följande tio alternativ:

*Tjänsteman, tjänsteman med arbetsledande funktion, tjänsteman med företags-
/verksamhetsledande funktion, arbetare, arbetare med arbetsledande funktion, företagare:
ingen anställd, företagare: 1-9 anställda, företagare: 10 eller fler anställda, jordbrukare:
ingen anställd, jordbrukare: en eller flera anställda.* Variabeln har kodats, baserat på frågan
ovan och SSYK96 (SCB, u.å.) till följande svarsalternativ: *tjänsteman, småföretagare,
lantbrukare, arbetsledare/tekniker, handel/service/omsorg och arbetare.* Den mest intressanta
skillnaden förväntades hittas mellan tjänstemän och arbetare.

I detta fall har ekonomiskt kapital representerats av den totala månadsinkomsten för hushållet
eftersom de ekonomiska kapital en individ har tillgång till inte enbart behöver bestå av egna
intjänade pengar. Eftersom studien utförts i Sverige där andelen hushåll där flera vuxna bor
men endast en arbetar inte är normen, kan denna operationalisering användas då andelen
missvisande svar där en respondents hushållsinkomst kraftigt överstiger hans personliga
tillgångar är begränsade. Variabeln operationaliseras i enkäten med frågan: *"vilken är den
ungefärliga sammanlagda årsinkomsten i kronor för samtliga personer i ditt hushåll före skatt
(pension, studiemedel etc. ska räknas in)".* Frågan har tolv svarsalternativ som sträcker sig
mellan *"100 000 eller mindre"* till *"Mer än 1 100 000"* med 99 000 kr intervaller. Då det
återigen främst är skillnaden mellan låg och hög inkomst som är intressant har variabeln
kodats om till tre svarsalternativ, *max 300 000, 301 000-700 000* och *mer än 700 000.*
Majoriteten av respondenterna har svarat *301 000-700 000* vilket gör att variabeln fångar de
respondenter som befinner sig i ytterkanterna av spektrumet.

Kontrollvariabler

För att vara säker på att de samband som eventuellt kommer att hittas beror på de oberoende
variablerna och inte på andra faktorer kommer två kontrollvariabler att inkluderas. I linje med
tidigare forskning kommer resultaten att kontrolleras mot ålder och kön (Bhatti & Hansen,
2012).

Ålder har visat sig ha effekt på valdeltagande på det sätt att individer i medelåldern deltar i
större utsträckning än unga och äldre individer. Det finns även en generationsskillnad där
individer födda innan 1960 deltar i större utsträckning än vad yngre generationer gör (Bhatti
& Hansen, 2012). Av denna anledning inkluderas ålder som en kontrollvariabel och
operationaliseras i enkäten med frågan: *"vilket år är du född?".* Respondenten svarade genom

att själv skriva i årtalet för hens födelse i en ruta. Variabeln har sedan kodats om till fyra kategorier, *16-29*, *30-49*, *50-74* och *75-85*, för att fånga de aktiva medelålders och äldre individerna. Svartsfrekvensen för SOM-undersökningen är också som högst hos individer som är upp till 79 år gamla (SOM-institutet, 2016).

Även kön kommer att användas som kontrollvariabel då det påvisats en viss skillnad till männens fördel mellan män och kvinnor när det kommer till valdeltagande, i alla fall i de äldre generationerna. Skillnaden är mindre tydlig bland yngre väljare (Bhatti & Hansen, 2012). Variabeln operationaliseras i enkäten med frågan: "*är du...*" där respondenten fick kryssa i alternativ *man*, *kvinn*a eller *annat*. Alternativet *annat* har uteslutits och kodats som missing då endast 10 respondenter av 6876 valt det alternativet.

5. Resultat

Först kommer de oberoende variablerna rörande socioekonomiska förhållanden att testas mot den beroende variabeln i tabell 5.1. Graden av tillit gentemot andra människor i relation till valdeltagande presenteras i tabell 5.2. Sedan följer en tabell som presenterar tillitens betydelse för valdeltagande i relation till den socioekonomiska faktorn utbildning. Sist presenteras en OLS regressionsanalys.

Tabell 5.1 Valdeltagande i Europaparlamentsvalet år 2014 bland personer med olika utbildningsnivå, hushållsinkomst och yrke. (antal, procent)

	Deltog ej	Deltog	Totalt
Utbildning			
Låg utbildning	416 40,0%	623 60,0%	1039 100,0%
Medellåg utbildning	779 41,6%	1095 58,4%	1874 100,0%
Medelhög utbildning	417 28,7%	1035 71,3%	1452 100,0%
Hög utbildning	414 22,2%	32 77,8%	1867 100,0%
Totalt	2026 32,5%	4206 67,5%	6232 100,0%
Hushållsinkomst			
Max 300 000	526 35,0%	1044 65,0%	1606 100,0%
301 000-700 000	910 32,9%	1852 67,1%	2762 100,0%
Mer än 700 000	416 27,5%	1099 72,5%	1515 100,0%
Totalt	1888 32,1%	3995 67,9%	5883 100,0%
Yrkesgrupp			
Tjänsteman	825 25,4%	2419 74,6%	3244 100,0%
Arbetsledare/tekniker	97 30,5%	221 69,5%	318 100,0%
Småföretagare	128 33,3%	256 66,7%	384 100,0%
Handel/service/omsorg	262 37,0%	446 63,0%	708 100,0%
Lantbrukare	1 100,0%	0 0,0%	1 100,0%
Arbetare	428 42,0%	592 58,0%	1020 100,0%
Totalt	1741 30,7%	3934 69,3%	5675 100,0%

Tabellkommentar: Frågan om valdeltagande lyder: ”röstade du i valen 2014 och i så fall på vilket parti? Sätt ett kryss i varje kolumn”. Respondenten svarar genom att sätta ett kryss vid det parti hen röstade på i Europaparlamentsvalet, riksdagsvalet, landsting/regionvalet och kommunvalet eller genom att sätta ett kryss vid ”röstade ej” eller ”var ej röstberättigad” vid respektive val. Svartalternativen ”röstade blankt” och samtliga partier är kodade som ”deltog” medan ”var ej röstberättigad”, ”röstade ej” och ”ej svar på del av fråga” är kodad som ”deltog ej”. Ej svar på hela frågan och flera markerade svar är kodade som missing. Frågan om utbildning lyder ”vilken skolutbildning har du? Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera den du genomgår för närvarande”. Svartalternativen är i tabellen indelade i fyra nivåer där låg motsvarar svartalternativ ”Ej fullgjort grundskola (eller motsvarande obligatorisk skola)” och ”grundskola (eller motsvarande obligatorisk skola). Medellåg motsvarar ”studier vid gymnasium, folkhögskola (eller motsvarande)” och ”examen från gymnasium, folkhögskola (eller motsvarande)”. Medelhög motsvarar ”eftergymnasial utbildning, ej högskola/universitet” och ”studier vid högskola/universitet”. Hög motsvarar ”examen från högskola/universitet” och ”studier vid/examen från forskarutbildning”. Ej svar på frågan är kodad som missing. Frågan om sammanlagd årsinkomst för hushållet lyder: ”vilken är den ungefärliga sammanlagda årsinkomsten i kronor för samtliga personer i ditt hushåll före skatt (pension, studiemedel etc. ska räknas in)”. Det finns 12 svartalternativ som sträcker sig från ”100 000 eller mindre” till ”mer än 1 100 000” med 99 000 kr intervaller. I tabellen ovan är dessa svartalternativ kodade i tre kategorier: ”max 300 000”, ”301 000” och ”mer än 700 000”. Ej svar på frågan är kodat som missing. Frågan om yrkesposition lyder: ”vilken av de här yrkesgrupperna hör/hörde du till?”. Svartalternativen som finns tillgängliga för respondenten är: ”tjänsteman”, ”tjänsteman med arbetsledande funktion”, ”tjänsteman med företags-/verksamhetsledande funktion”, ”arbetare”, ”arbetare med arbetsledande funktion”, ”företagare: ingen anställd”, ”företagare: 1-9 anställda”, ”företagare: 10 eller fler anställda”, ”jordbrukare: ingen anställd”, ”jordbrukare: en eller flera anställda”. Frågan använd i tabellen är en omkodad version baserade på denna fråga samt på SSK96, standard för svensk yrkesklassificering vilket ger följande svartalternativ: ”höga tjänstemän i ledande befattning”, ”kvalificerade tjänstemän”, ”övriga tjänstemän”, ”småföretagare exklusive lantbrukare”, ”lantbrukare med flera”, ”arbetsledare och tekniker”, ”yrkesutbildade inom handel/service/omsorg”, ”yrkesutbildade arbetare”, ”övriga arbetare”. Dessa är i sin tur kodade till de alternativ som återfinns i tabellen. ”Tjänstemän” där samtliga tre kategorier av tjänstemän ingår, ”småföretagare”, ”lantbrukare”, ”handel/service/omsorg”, ”arbetsledare/tekniker” och ”arbetare” där båda kategorier av arbetare ingår. Ej svar på frågan är kodat som missing. Samtliga variabler har chi2 testats med ,000 signifikans. *Källa:* Den nationella SOM-undersökningen 2014

Resultaten gällande de socioekonomiska förhållandens effekt på valdeltagande som presenteras i tabell 5.1 är förväntade då de ligger i linje med vad tidigare forskning visat (ex Brady m.fl., 1995). Individer med hög utbildning röstade i större utsträckning i Europaparlamentsvalet 2014 än vad individer med låg utbildning gjorde. På samma sätt visar också hushållsinkomst och yrkesgrupp förväntade resultat då en större andel tjänstemän än arbetare deltog samt att deltagarnivån ökade ju högre hushållsinkomsten var. Den största skillnaden i valdeltagande återfinns mellan individer med låg utbildning jämfört med individer med hög utbildning, tätt följt av yrkesgrupperna tjänsteman och arbetare. Detta ligger också i linje med tidigare forskning som tryckt på utbildningens stora betydelse för valdeltagande.

Tabell 5.2 Valdeltagande i Europaparlamentsvalet år 2014 bland personer som känner olika grad av mellanmänsklig tillit (antal, procent).

Graden av tillit Gentemot andra Människor	Deltog ej	Deltog	Totalt
Låg tillit	275 43,9%	352 56,1%	627 100,0%
Medel tillit	1054 35,1%	1950 64,9%	3004 100,0%
Hög tillit	697 26,9%	1898 73,1%	2595 100,0%
Totalt	2026 32,5%	4200 67,5%	6226 100,0%

Tabellkommentar: Frågan om valdeltagande lyder som beskrivet under tabell 5.1. Frågan om graden av tillit individer känner gentemot andra människor lyder: ”enligt din mening, i vilken utsträckning går det att lita på människor i allmänhet?”. Svartalternativen är en tiogradig skala där 0 = ”det går inte att lita på människor i allmänhet”, och 10 = ”det går att lita på människor i allmänhet”. Svartalternativen är i tabellen kodade så alternativ 0-3 representerar låg tillit, 4-7 representerar medel tillit och 8-10 representerar hög tillit. Flera svar markerade, ej svar på delfrågan och ej svar på hela frågan är kodade som missing. Variabeln har chi2 testats med ,000 signifikans. Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2014

Resultaten i tabell 5.2 ger stöd åt hypotes H1 då den visar att en hög nivå av tillit genererar ett högre valdeltagande i Europaparlamentsvalet än vad en låg nivå av tillit gör. I jämförelse med tabell 5.1 går här att utläsa att skillnaden mellan att känna en låg grad av tillit jämfört med en hög grad av tillit ger näst intill samma effekt på valdeltagandet som att ha en låg jämfört med en hög utbildning. Skillnaden i valdeltagande mellan de individer med en låg och hög grad av tillit är dessutom större än skillnaden mellan att vara tjänsteman eller arbetare.

Tabell 5.3 Valdeltagande i Europaparlamentsvalet år 2014 bland personer med olika grad av mellanmänsklig tillit och utbildning (antal, procent).

Utbildning		Deltog ej	Deltog	Totalt
Låg	Låg tillit	65	78	143
		45,5%	54,5%	100,0%
	Medel tillit	224	327	551
		40,7%	59,3%	100,0%
	Hög tillit	113	203	316
Totalt	402	608	1010	
		39,8%	60,2%	100,0%
Medellåg	Låg tillit	106	116	222
		47,7%	52,3%	100,0%
	Medel tillit	418	532	950
		44,0%	56,0%	100,0%
	Hög tillit	245	433	678
Totalt	769	1081	1850	
		41,6%	38,4%	100,0%
Medelhög	Låg tillit	58	92	150
		38,7%	61,3%	100,0%
	Medel tillit	199	493	692
		28,8%	71,2%	100,0%
	Hög tillit	155	445	600
Totalt	412	1030	1442	
		28,6%	71,4%	100,0%
Hög	Låg tillit	37	62	99
		37,4%	62,6%	100,0%
	Medel tillit	198	578	776
		25,5%	74,5%	100,0%
	Hög tillit	177	802	979
Totalt	412	1442	1854	
		22,2%	77,8%	100,0%
Totalt	Låg tillit	266	384	614
		43,3%	56,7%	100,0%
	Medel tillit	1039	1930	2969
		35,0%	65,0%	100,0%
	Hög tillit	690	1883	2573
Totalt	1995	4161	6156	
		32,4%	67,6%	100,0%

Tabellkommentar: Frågan om valdeltagande och utbildning lyder som beskrivet under tabell 5.1. Frågan om graden av tillit lyder som beskrivet under tabell 5.2. Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2014.

Hypotes H2 testas i en korstabell med lagervariabel då det gör det möjligt att se oberoende variabelers effekt inte bara på den beroende variabeln utan också på andra oberoende variabler. Utbildning har använts som den socioekonomiska oberoende variabeln för att kontrollera om graden av tillit kan väga upp för en lägre nivå av socioekonomiska förhållanden. Detta på grund av att det i tidigare forskning har framgått att utbildning är en av de starkare, om inte den starkaste socioekonomiska resursen som påverkar politiskt engagemang och valdeltagande¹ (ex Brady m.fl., 1995). Resultaten i tabell 5.3 ger inte fullt stöd åt hypotes H2 vilket gör att den inte kan antas. Graden av tillit har inte en avsevärd påverkan på valdeltagande på det sätt att de väger upp för sämre socioekonomiska förhållanden. Skillnad i valdeltagande mellan låg- och höglitare bland de med lägre utbildning finns men den är inte avsevärd. Där emot återfinns det desto större skillnader bland låg- och höglitare i kategorin med högutbildade individer. Resultaten indikerar att individer med hög grad av tillit och hög utbildning med stor sannolikhet deltar i val. En högre grad av tillit ökar sannolikheten ytterligare att individer med redan stark socioekonomisk ställning vad gäller utbildning, hushållets inkomst och position på arbetsmarknaden deltar i val.

¹ Korstabeller med lagervariabler har också genomförts med hushållsinkomst och yrkesgrupp som lagervariabel och dessa kan påvisa samma mönster. Tillit spelar en mindre roll för valdeltagande i de lägre kategorierna medan det ger ett större utslag hos de individerna med högre inkomst och högre position på arbetsmarknaden. Se tabell A2 och A3 i bilaga.

Tabell 5.4. Beroende variabel: Deltagande i Europaparlamentsvalet 2014.
Ostandardiserade b-koefficienter, standardfel inom parentes.

	Modell 1 Utbildning Yrkesgrupp Inkomst	Modell 2 + Tillit	Modell 3 + ålder kön
Utbildning (referenskategori: låg utbildning)			
Medellåg utbildning	-0,012 (0,020)	-0,014 (0,020)	-0,007 (0,021)
Medelhög utbildning	0,074 (0,021)**	0,072 (0,022)**	0,081 (0,022)***
Hög utbildning	0,107 (0,022)***	0,100 (0,022)***	0,112 (0,023)***
Yrkesgrupp (referenskategori: Arbetare)			
Tjänsteman	0,111 (0,019)***	0,105 (0,019)***	0,108 (0,020)***
Småföretagare	0,075 (0,028)**	0,073 (0,028)**	0,071 (0,028)*
Lantbrukare	-0,565 (0,452)	-0,614 (0,415)	-0,596 (0,451)
Arbetsledare/tekniker	0,107 (0,030)***	0,109 (0,030)***	0,109 (0,030)***
Handel/service/omsorg	0,038 (0,023)	0,036 (0,023)	0,048 (0,024)
Hushållsinkomst	0,004 (0,009)	-0,003 (0,009)	-0,004 (0,009)
Tillit		0,053 (0,010)***	0,053 (0,010)***
Ålder			0,010 (0,009)
Kön (referenskategori: kvinna)			
Man			0,025 (0,013)
Intercept	0,562 (0,023)***	0,510 (0,025)***	0,463 (0,037)***
N	5333	5280	5271
R2(justerat)	0,031	0,036	0,037

Tabellkommentar: Signifikansnivåer: *** = $p < ,001$, ** = $p < ,01$, * = $p < ,05$. Variablerna utbildning, yrkesgrupp och hushållsinkomst är kodade som beskrivet under tabell 5.1 och 5.2. Då variabeln tillit i sin ursprungsform är på intervall skalnivå är den ej omkodad i färre alternativ i denna tabell som den är i tabell 5.2 och 5.3. Här representerar den intervaller mellan 0-10. Frågan rörande kön lyder ”är du..?” med alternativen *man*, *kvinna* och *annat*. Variabeln är kodat till två alternativ, *man* och *kvinna*. Alternativet *annat* är kodat som missing då endast 10 stycken av 6876 respondenter angett det som svar. Frågan rörande ålder lyder: ”vilket år är du född?” där respondenterna svarat genom att själv skriva i årtal hen är född. Svartalternativen är därmed kodade i färre kategorier, 16-29 år, 30-49 år, 50-75 år och 76-85 år. Ej svar på frågan är kodad som missing Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2014

Modell 1 i tabell 5.8 innehåller de huvudsakliga oberoende variablerna rörande socioekonomiska förhållanden, utbildning, hushållsinkomst och yrkesgrupp, och påvisar att medelhög och hög utbildning samt tjänstemän, småföretagare och arbetsledare/tekniker har en

signifikant positiv effekt på valdeltagande, medan medellåg utbildning, lantbrukare och handel/service/omsorg samt hushållsinkomst inte har en signifikant effekt i relation till referenskategorierna. För att se hur stor effekt de oberoende variablerna har på valdeltagande läser vi av B-koefficienten. I en OLS regression med en dikotom beroende variabel är det mest intressant att kontrollera om B-koefficienterna för de oberoende variablerna är positiva eller negativa och därmed har en positiv eller negativ effekt på den beroende variabeln, men den visar vilken effekt i procent ett steg uppåt på den oberoende variabeln har på den beroende variabeln. Störst effekt på valdeltagande har de oberoende variablerna tjänsteman, arbetsledare/tekniker samt hög utbildning. Ett resultat som ligger i linje med vad den tidigare forskningen visat.

I modell 2 inkluderas den grad av tillit individer känner gentemot andra människor. Resultatet ligger i linje med vad som kan utläsas från tabell 5.2. Graden av tillit individer känner gentemot andra människor visar sig ha en positiv och signifikant effekt på valdeltagande. Då tillitsvariabeln låg på intervall skalnivå är den i regressionen i tabell 5.4 inte omkodad i tre kategorier som i tabell 5.2 och 5.3. Den positiva effekten 0,53% gäller inte för steget från en kategori till en annan, utan står för förändringen mellan de kortare intervallstegen i den ursprungliga variabeln med svarsalternativ 0-10. Gällande variablerna rörande socioekonomiska faktorer visar, i likhet med modell 1, medelhög och hög utbildning samt tjänstemän, småföretagare och arbetsledare/tekniker positiva resultat på samma signifikansnivå som tidigare, även om effekten de har på den beroende variabeln har minskat marginellt.

I Modell 3 har även kontrollvariablerna ålder och kön inkluderats. Både ålder och kön (man) visar sig påverka valdeltagande positivt men ingen av variablernas effekt är signifikant. Hög utbildning, tjänsteman, arbetsledare/tekniker och tillit visar samma signifikansnivå som tidigare och nu har effekten som tjänsteman och hög utbildning har på den beroende variabeln ökat en aning igen. Medelhög utbildning stiger i signifikansnivå medan småföretagare backar en nivå. Tillit ligger även under kontroll för ålder och kön på samma signifikansnivå som i modell 2 och med samma positiva effekt på den beroende variabeln. Detta innebär att hypotes H1 kan antas. Att känna tillit gentemot andra människor har en positiv effekt på valdeltagande till Europaparlamentsvalet.

Ett justerat R^2 värde har använts då regressionen består av flera oberoende variabler. Värdet i modell 1 visar 0,031 vilket innebär att 3,1% av variationen i den beroende variabeln förklaras av de oberoende variablerna. Värdet stiger sedan i modell 2 till 0,036 och i modell 3 ytterligare en gång till 0,037. Förklaringen av variationen i den beroende variabeln ökar med varje modell där modell 3 påvisar bäst förklaringskraft

6. Slutsats och avslutande diskussion

Sammanfattningsvis har den här studien, i likhet med andra studier visat att framförallt utbildning och yrkesposition, men även inkomst spelar roll för individers benägenhet att delta i Europaparlamentsvalet. Vad som också framkommit är att även individers känsla av tillit gentemot andra människor påverkar deras benägenhet att delta i valet. En högre grad av tillit gentemot andra människor har en positiv effekt på valdeltagande, hypotes H1 kan därmed antas.

Ett intressant resultat som framkom var tillitens mycket starkare effekt på valdeltagande hos individer med starkare socioekonomiska förhållanden. Graden av tillit visade visserligen delvis en positiv effekt på valdeltagande även bland mer resurssvaga individer, men skillnaden i deltagande bland de med låg tillit och hög tillit var inte så stor att det är lämpligt att tala om samband där tillit kan väga upp för sämre socioekonomiska förhållanden. Hypotes H2 kan därmed inte antas. Där emot var skillnaden hos högutbildade individer desto större. Individer med starkare socioekonomiska förutsättningar, i synnerhet högre utbildning, visade större skillnad i deltagande beroende på om de hade en låg nivå av tillit eller en hög nivå av tillit. Individer med starkare socioekonomiska förutsättningar som på grund av dem redan hade större chanser att delta i val ökar den sannolikheten ytterligare i de fall de också känner stark tillit gentemot andra människor.

Att valdeltagandet hos individer med starkare socioekonomiska förutsättningar påverkades positivt av tillit på ett sätt som individer med svagare socioekonomiska förutsättningar inte gjorde kan bero på att de med starkare socioekonomiska förutsättningar påverkats av de resurser de anskaffat sig bland annat genom sin utbildning. Resursstarka individer som tenderar att lita på andra människor kan också ha utvecklat en tillit gentemot institutioner och till samhället då de generellt sett behandlat dem väl. Detta kan påverka viljan att delta i val. Om resursstarka individer dessutom känner att institutioner och de medborgare som arbetar i dem är pålitliga borde chansen vara större att de också känner att deras röst spelar roll. Hos resurssvaga individer som eventuellt inte kunnat dra lika mycket nytta av det samhället har att erbjuda innebär möjligtvis inte en tillit gentemot andra människor att de också finns en tillit gentemot institutioner vilket i så fall skulle vara orsaken till att tillit inte påverkar valdeltagandet positivt i lika stor utsträckning hos resurssvaga individer.

Effekten graden av tillit har på socioekonomiskt svaga och starka individers valdeltagande vore intressant att studera vidare då denna studie inte kan presentera en precis förklaring för på vilket sätt tilliten spelar roll för valdeltagande hos främst socioekonomiskt starka individer. En framtida studie skulle kunna titta närmare på om det är så att valdeltagande för resursstarka individer inte bara har med en tillit gentemot andra människor att göra, utan också en tillit till institutioner. För att få en klarare bild av fenomenet behöver en framtida studie hitta eller skapa en annan typ av variabler där det är möjligt att exempelvis jämföra valdeltagande hos individer med starka socioekonomiska förhållanden och hög tillit med individer med starka socioekonomiska förhållanden men med låg tillit tillsammans med en rad variabler rörande attityder och åsikter gällande exempelvis samhällliga institutioner och funktioner.

Referenslista

- Ahn, T.K., & Ostrom, E. (2008). Social capital and collective action. In D. Castiglione, Deth, Jan W. Van, & Wolleb, Guglielmo (Red.), *The handbook of social capital*. Oxford ; New York: Oxford University Press.
- Bhatti, Y., & Hansen, K. M. (2012). The effect of generation and age on turnout to the European Parliament – How turnout will continue to decline in the future. *Electoral Studies*, 31(2), 262–272. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2011.11.004>
- Bhatti, Y., Hansen, K. M., & Wass, H. (2012). The relationship between age and turnout: A roller-coaster ride. *Electoral Studies*, 31(3), 588–593. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2012.05.007>
- Blais, A. (2007). *Turnout in Elections*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199270125.003.0033>
- Brady, H. E., Verba, S., & Schlozman, K. L. (1995). Beyond SES: A Resource Model of Political Participation. *American Political Science Review*, 89(02), 271–294. <https://doi.org/10.2307/2082425>
- Castiglione, D., Deth, J. W. van, & Wolleb, G. (Red.). (2008). *The handbook of social capital*. Oxford ; New York: Oxford University Press.
- De Vaus, D. A. (2014). *Surveys in social research* (Sixth edition). Abingdon, Oxon: Routledge.
- Esser, H. (2008). The two meanings of social capital. In D. Castiglione, Deth, Jan W. Van, & Wolleb, Guglielmo (Red.), *The handbook of social capital*. Oxford ; New York: Oxford University Press.
- European parliament. (2014). *Results of the 2014 European elections*. Hämtad 2018-11-27 från <http://www.europarl.europa.eu/elections2014-results/en/turnout.html>
- Gallego, A. (2007). Unequal Political Participation in Europe. *International Journal of Sociology*, 37(4), 10–25. <https://doi.org/10.2753/IJS0020-7659370401>
- Hix, S., & Marsh, M. (2011). Second-order effects plus pan-European political swings: An analysis of European Parliament elections across time. *Electoral Studies*, 30(1), 4–15. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2010.09.017>
- Lin, N. (2008). A network theory of social capital. In D. Castiglione, Deth, Jan W. Van, & Wolleb, Guglielmo (Red.), *The handbook of social capital* (Vol. 2008). Oxford ; New York: Oxford University Press.
- Miller, A. H., Gurin, P., Gurin, G., & Malanchuk, O. (1981). Group Consciousness and Political Participation. *American Journal of Political Science*, 25(3), 494. <https://doi.org/10.2307/2110816>

- Putnam, R. D. (1995). Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy*, 6(1), 65–78. <https://doi.org/10.1353/jod.1995.0002>
- Reif, K., & Schmitt, H. (1980). Nine second-order national elections - a conceptual framework for the analysis of European election results. *European Journal of Political Research*, 8(1), 3–44. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1980.tb00737.x>
- Schäfer, C., & Debus, M. (2018). No participation without representation: Policy distances and abstention in European Parliament elections. *Journal of European Public Policy*, 25(12), 1835–1854. <https://doi.org/10.1080/13501763.2017.1363806>
- SCB. (u.å). *Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK)*. Hämtad 2019-01-04 från <http://www.scb.se/dokumentation/klassifikationer-och-standarder/standard-for-svensk-yrkesklassificering-ssyk/>
- SCB. (2015). *Ökat valdeltagande bland unga och äldre*. Hämtad 2018-12-28 från <http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/demokrati/allmanna-val/allmanna-val-valdeltagandeundersokningen/pong/statistiknyhet/allmanna-val-valdeltagandeundersokningen2/>
- SOM Institute. (2016). *The National SOM Survey 2014* [Data set]. Swedish National Data Service. <https://doi.org/10.5878/002814>
- Stolle, D. (2007). *Social Capital*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199270125.003.0035>
- Sunshine Hillygus, D. (2005). The missing link: Exploring the Relationship Between Higher Education and Political Engagement. *Political Behavior*, 27(1), 25–47. <https://doi.org/10.1007/s11109-005-3075-8>
- Teney, C., & Hanquinet, L. (2012). High political participation, high social capital? A relational analysis of youth social capital and political participation. *Social Science Research*, 41(5), 1213–1226. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.03.012>
- Uslaner, E. (2008). Trust as a moral value. In D. Castiglione, Deth, Jan W. Van, & Wolleb, Guglielmo (Red.), *The handbook of social capital*. Oxford ; New York: Oxford University Press.

Bilagor

Tabell A1. Valdeltagande i Europaparlamentsvalet 2014 bland personer med olika kön och ålder (antal, procent).

	Deltog ej	Deltog	Totalt
Kön			
Kvinna	1121 33,4%	2238 66,6%	3359 100,0%
Man	937 31,9%	1999 68,1%	2936 100,0%
Totalt	2058 32,7%	4237 67,3%	6295 100,0%
Ålder			
16-29 år	328 37,2%	554 62,8%	882 100,0%
30-49 år	594 32,9%	1213 67,1%	1807 100,0%
50-75 år	988 31,7%	2129 68,3%	3117 100,0%
76-85 år	151 30,2%	349 69,8%	500 100,0%
Totalt	2061 32,7%	4245 67,3%	6306 100,0%

Tabellkommentar: Varken kön eller ålder visar signifikans på chi2 testet.

Statistik gällande valdeltagande bland olika grupper i kontrollvariablerna ålder och kön visar att en större del av respondenterna som deltog i Europaparlamentsvalet var män än kvinnor. Inga avsevärda skillnader syns i valdeltagande mellan ålderskategorierna, men en ökning sker ju äldre respondenterna är.

Tabell A2. Valdeltagande i Europaparlamentsvalet 2014 bland personer med olika grad av mellanmänsklig tillit och yrkesgrupptillhörighet (procent, antal)

Yrkesgrupp		Deltog ej	Deltog	Totalt
Tjänstemän	Låg tillit	82	131	213
		38,5%	61,5%	100,0%
	Medel tillit	385	1017	1402
		27,5%	72,5%	100,0%
	Hög tillit	347	1254	1601
		21,7%	78,3%	100,0%
Småföretagare	Låg tillit	18	33	51
		35,3%	64,7%	100,0%
	Medel tillit	66	111	177
		37,3%	62,7%	100,0%
	Hög tillit	43	110	153
		28,1%	71,9	100,0%
Lantbrukare	Låg tillit	-	-	-
		-	-	-
	Medel tillit	-	-	-
		-	-	-
	Hög tillit	1	-	1
		100,0%	-	100,0%
Arbetsledare/tekniker	Låg tillit	11	28	39
		28,2%	71,8%	100,0%
	Medel tillit	51	112	163
		31,3%	68,7%	100,0%
	Hög tillit	33	79	112
		29,5	70,5%	100,0%
Handel/service/omsorg	Låg tillit	36	44	80
		45,0%	55,0%	100,0%
	Medel tillit	138	240	378
		36,5%	63,5%	100,0%
	Hög tillit	83	155	238
		34,9%	65,1%	100,0%
Arbetare	Låg tillit	67	76	143
		46,9%	53,1%	100,0%
	Medel tillit	237	304	541
		43,8%	56,2%	100,0%
	Hög tillit	117	202	319
		36,7%	63,3%	100,0%
Totalt	Låg tillit	214	312	526
		40,7%	59,3%	100,0%
	Medel tillit	877	1784	2661
		33,0%	67,0%	100,0%
	Hög tillit	624	1800	2424
		25,7%	74,3%	100,0%
Totalt		1715	3896	5611
		30,6%	69,4%	100,0%

Tabell A2 visar samma mönster som tabell 5.3. Hos individer med bättre socioekonomiska förhållanden påverkar en högre grad av tillit valdeltagandet positivt på ett sätt som inte är lika tydligt i de socioekonomiskt svaga kategorierna. Exempelvis tjänstemän jämfört med arbetare.

Tabell A3. Valdeltagande i Europaparlamentsvalet 2014 bland personer med olika grad av mellanmännsklig tillit och hushållsinkomst (procent, antal).

Sammanlagd Hushållsinkomst		Deltog ej	Deltog	Totalt
Max 300 000	Låg tillit	99 41,9%	137 58,1	236 100,0%
	Medel tillit	301 36,5%	523 63,5%	824 100,0%
	Hög tillit	149 28,9%	366 71,1%	515 100,0%
301 000-700 000	Låg tillit	109 45,0%	133 55,0%	242 100,0%
	Medel tillit	427 34,6%	892 65,4%	1364 100,0%
	Hög tillit	318 28,0%	818 72,0%	1136 100,0%
Mer än 700 000	Låg tillit	39 45,9%	46 54,1%	85 100,0%
	Medel tillit	188 31,2%	414 68,8%	602 100,0%
	Hög tillit	186 22,9%	628 77,1%	814 100,0%
Totalt	Låg tillit	247 43,9%	316 56,1%	563 100,0%
	Medel tillit	961 34,4%	1829 65,6%	2790 100,0%
	Hög tillit	653 26,5%	1812 73,5%	2465 100,0%
	Totalt	1861 32,0%	3957 68,0%	5818 100,0%

Tabell A3 visar samma mönster som tabell 5.3. Hos individer med bättre socioekonomiska förhållanden påverkar en högre grad av tillit valdeltagandet positivt på ett sätt som inte är lika tydligt i de socioekonomiskt svagare kategorierna.